

Գլխավոր տեղեկություն

Տիպ	Որոշում		
Ակտի տիպ	Հիմնական ակտ (04.06.2024-մինչ օրս)		
Կարգավիճակ	Գործում է		
Սկզբնաղբյուր	Միասնական կայք 2024.07.22-2024.08.04 Պաշտոնական հրապարակման օրը 26.07.2024		
Ընդունող մարմին	Վճռաբեկ դատարան		
Ընդունման ամսաթիվ	04.06.2024		
Ստորագրող մարմին	Նախագահող		
Ստորագրման ամսաթիվ	04.06.2024		
Ուժի մեջ մտնելու ամսաթիվ	04.06.2024		

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆ

ՀՀ վերաքննիչ վարչական դատարանի որոշում

Վարչական գործ թիվ ՎԴ/6555/05/20 2024 թ.

Վարչական գործ թիվ ՎԴ/6555/05/20

Նախագահող դատավոր՝
Դատավորներ՝

Ա. Առաքելյան
Ս. Հովակիմյան
Կ. Գևորգյան

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի վարչական պալատը (այսուհետ՝
Վճռաբեկ դատարան) հետևյալ կազմով՝

Նախագահող

գեկուղող

Հ.
Բեդևյան
Լ.
Հակոբյան
Ա.
Թովմասյան
Ռ.
Հակոբյան
Զ.
Մկոյան

2024 թվականի հունիսի 04-ին

գրավոր ընթացակարգով քննելով ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի (այսուհետ՝
Կոմիտե) վճռաբեկ բողոքը ՀՀ վերաքննիչ վարչական դատարանի 11.04.2023 թվականի
որոշման դեմ՝ ըստ հայցի Հայիկ Թորոսյանի և Սոֆյա Թորոսյանի ընդդեմ Կոմիտեի՝ Կոմիտեի
իրավաբանական վարչության պետի 20.05.2020 թվականի չկատարված հարկային
պարտավորությունները գանձելու մասին թիվ 1900-Ա և Կոմիտեի հարկային և մաքսային

մարմինների բողոքարկման հանձնաժողովի 18.08.2020 թվականի թիվ 58/2 որոշումներն ամբողջությամբ անվավեր ճանաչելու պահանջների մասին,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց

1. Գործի դատավարական նախապատմությունը.

Դիմելով դատարան՝ Հայիկ Թորոսյանը և Սոֆյա Թորոսյանը պահանջել են վերացնել Կոմիտեի իրավաբանական վարչության պետի 20.05.2020 թվականի չկատարված հարկային պարտավորությունները գանձելու մասին թիվ 1900-Ա և Կոմիտեի հարկային և մաքսային մարմինների բողոքարկման հանձնաժողովի 18.08.2020 թվականի թիվ 58/2 որոշումները:

ՀՀ վարչական դատարանի (դատավոր՝ Հ. Այվազյան) (այսուհետ՝ Դատարան) 08.02.2022 թվականի վճռով հայցը մերժվել է:

ՀՀ վերաքննիչ վարչական դատարանի (այսուհետ՝ Վերաքննիչ դատարան) 11.04.2023 թվականի որոշմամբ Հայիկ Թորոսյանի և Սոֆյա Թորոսյանի վերաքննիչ բողոքը բավարարվել է՝ Դատարանի 08.02.2022 թվականի վճիռը բեկանվել և փոփոխվել է՝ հայցը բավարարվել է: Սույն գործով վճռաբեկ բողոք է ներկայացրել Կոմիտեն (ի պաշտոնե ներկայացուցիչ՝ Կարեն Թամազյան):

Վճռաբեկ բողոքի պատասխան չի ներկայացվել:

2. Վճռաբեկ բողոքի հիմքը, հիմնավորումները և պահանջը.

Սույն վճռաբեկ բողոքը քննվում է հետևյալ հիմքի սահմաններում՝ ներքոհիշյալ հիմնավորումներով.

Վերաքննիչ դատարանը սխալ է մեկնաբանել ՀՀ հարկային օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի «բ» ենթակետը:

Բողոք բերած անձը նշված պնդումը պատճառաբանել է հետևյալ փաստարկներով.

Վերաքննիչ դատարանն անտեսել է այն հանգամանքը, որ օրենսդրի կողմից «հասարակական կառուցապատման գույք» հասկացության փոխարեն «հասարակական նշանակության գույք» ավելի ընդգրկուն հասկացության սահմանումը պայմանավորված էր առաջին հերթին յուրաքանչյուր կոնկրետ դեպքում գույքի նշանակության գնահատման ճկուն համակարգի ստեղծման անհրաժեշտությամբ:

Ըստ գործառնական նշանակության՝ խառը կառուցապատման հողը կարող է ներառել հասարակական հողեր, այսինքն՝ նույն ըստ գործառնական նշանակության հասարակական կառուցապատման հողը կարող է խառը կառուցապատման հողի բաղադրիչ հանդիսանալ և ՀՀ հարկային օրենսգրքում «հասարակական նշանակության գույք» բառակապակցության փոխարեն «հասարակական կառուցապատման գույք» սահմանելու դեպքում խառը կառուցապատման հողերում իրապես հասարակական նշանակություն ունեցող անշարժ գույքի օտարման արդյունքում առաջացող եկամուտն առհասարակ չէր հարկվի, ինչի արդյունքում անհավասար պայմաններ կստեղծվեին իրականում նույնանման գույքի օտարման գործարքների համար:

Վերոգրյալի հիման վրա՝ բողոք բերած անձը պահանջել է բեկանել Վերաքննիչ դատարանի 11.04.2023 թվականի որոշումը և փոփոխել այն կամ գործն ուղարկել նոր քննության:

3. Վճռաբեկ բողոքի քննության համար նշանակություն ունեցող փաստերը.

Վճռաբեկ բողոքի քննության համար էական նշանակություն ունեն հետևյալ փաստերը.

1) Անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման թիվ 2175215 վկայականի համաձայն՝ 01.09.2006 թվականին ք.Երևան, Շենգավիթ համայնք, Եղ. Թադևոսյան փողոցի թիվ 12/20 շինություն հասցեում գտնվող անշարժ գույքի՝ բաղկացած 754.0քմ մակերեսով հողամասից և 138.0քմ տարածքից, նկատմամբ գրանցվել է Հայիկ Հայկազի Թորոսյանի և Սոֆյա Իվանի Թորոսյանի սեփականության իրավունքը: Նույն սեփականության իրավունքի գրանցման վկայականի համաձայն՝ օտարվող հողամասի նպատակային նշանակությունը բնակավայրերի է, իսկ շինության նպատակային նշանակությունը՝ հասարակական (**հատոր 1-ին, գ.թ 25-27**):

2) Մի կողմից՝ Հայիկ Հայկազի Թորոսյանի և Սոֆյա Իվանի Թորոսյանի, մյուս կողմից՝ Հարություն Օնիկի Մարտիրոսյանի միջև 05.03.2018 թվականին կնքված առուվաճառքի պայմանագրի համաձայն՝ Հայիկ Հայկազի Թորոսյանը և Սոֆյա Իվանի Թորոսյանն օտարել են սեփականության իրավունքով իրենց պատկանող ք.Երևան, Շենգավիթ համայնք, Եղ. Թադևոսյան փողոցի թիվ 12/20 շինություն հասցեում գտնվող անշարժ գույքը՝ բաղկացած 754.0քմ մակերեսով հողամասից և 138.0քմ տարածքից (**հատոր 1-ին գ.թ 60-61**):

3) 11.05.2020 թվականին ՓՀՎ ՀՏՎ վերլուծության թիվ 1 բաժնի պետ Լ. Տիվալյանի և բաժնի ավագ հ/տ Հ. Ավետիսյանի կողմից կազմվել են «Հարկային պարտավորությունների հաշվարկման վերաբերյալ» թիվ N805/2020/ԿՈՒՎ4/Լ և թիվ N806/2020/ԿՈՒՎ4/Լ տեղեկանքները, համաձայն որոնց՝ «ՀՀ անշարժ գույքի կադաստրի կոմիտեից ՀՀ կառավարության 05.10.2017 թվականի թիվ 1337-Ն որոշմամբ ստացված անշարժ գույքի և դրա նկատմամբ գրանցված իրավունքների վերաբերյալ տեղեկությունների համաձայն՝ ֆիզիկական անձ Սոֆյա Իվանի Թորոսյանը (...) 13.04.2018 թվականին Հայիկ Հայկազի Թորոսյանի հետ համատեղ փոխանակության պայմանագրով օտարել է ք. Երևան, Շենգավիթ, Եղ. Թադևոսյան փողոց 12 շինություն հասցեում գտնվող անշարժ գույքը, որի գնահատված

արժեքը կազմել է 33.670.000 ՀՀ դրամ»: Վկայակոչվել է ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 589-րդ հոդվածը, ՀՀ հարկային օրենսգրքի (մինչև 29.06.2019 թվականը գործող խմբագրությամբ) 17-րդ հոդվածը, 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի «բ» ենթակետը, 140-րդ հոդվածը և նշվել, որ «ֆիզիկական անձի կողմից 2018 թվականի եկամտային հարկի տարեկան հաշվարկը չներկայացնելու և վճարումները չկատարելու պայմաններում հարկային պարտավորությունների հաշվարկը կատարվում է հետևյալ ձևով.

Օրենսգրքի 150-րդ հոդվածի 10-րդ մասի համաձայն՝ վերոգրյալ գործարքից հաշվարկվում է եկամտային հարկ 10 տոկոս դրույքաչափով՝ 1.683.500 ՀՀ դրամի չափով (...):

Օրենսգրքի 401-րդ հոդվածի համաձայն՝ հարկի վճարումը սահմանված ժամկետներից ուշացնելու դեպքում յուրաքանչյուր օրվա համար հարկ վճարողը հարկային օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերում՝ հարկային գործակալը վճարում է տույժ՝ 473.063 ՀՀ դրամի չափով (...):

Այսպիսով եկամտային հարկի գծով ենթակա է վճարման 2.156.563 ՀՀ դրամ գումար, որից հարկ՝ 1.683.500 ՀՀ դրամ, տույժ՝ 473.063 ՀՀ դրամ (**հատոր 1-ին, գ.թ 98-101**):

4) Կոմիտեի իրավաբանական վարչության պետի 20.05.2020 թվականի «Չկատարված հարկային պարտավորությունները գանձելու մասին» թիվ 1900-Ա որոշման համաձայն՝ Հայիկ Հայկազի Թորոսյանից և Սոֆյա Իվանի Թորոսյանից որոշվել է համապարտությամբ գանձել 4.313.126 ՀՀ դրամ գումար (հատոր 1-ին, գ.թ 12**):**

5) ՀՀ ՊԵԿ հարկային և մաքսային մարմինների բողոքարկման հանձնաժողովի 18.08.2020 թվականի թիվ 58/2 որոշմամբ Կոմիտեի իրավաբանական վարչության պետի 20.05.2020 թվականի «Չկատարված հարկային պարտավորությունները գանձելու մասին» թիվ 1900-Ա որոշման դեմ Հայիկ Հայկազի Թորոսյանի և Սոֆյա Իվանի Թորոսյանի ներկայացրած բողոքը մերժվել է (հատոր 1-ին, գ.թ 14-21**):**

4. Վճռաբեկ դատարանի պատճառաբանությունները և եզրահանգումը.

Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ սույն գործով վճռաբեկ բողոքը վարույթ ընդունելը պայմանավորված է ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 161-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետով նախատեսված հիմքի առկայությամբ՝ Նույն հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին կետի իմաստով, այն է՝ առերևույթ առկա է մարդու իրավունքների և ազատությունների հիմնարար խախտում, քանի որ բողոքարկվող դատական ակտը կայացնելիս Վերաքննիչ դատարանի կողմից իրավահարաբերության պահին գործող ՀՀ հարկային օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի «բ» ենթակետի խախտման արդյունքում թույլ է տրվել դատական սխալ, որը խաթարել է արդարադատության բուն էությունը, և որի առկայությունը հիմնավորվում է ստորև ներկայացված պատճառաբանություններով:

Սույն վճռաբեկ բողոքի քննության շրջանակներում Վճռաբեկ դատարանն անհրաժեշտ է համարում անդրադառնալ արտադրական, այլ առևտրային և հասարակական նպատակային նշանակությամբ շինությամբ ծանրաբեռնված հողամասի օտարման արդյունքում եկամտային հարկի հաշվարկման և վճարման պարտականության ծագման իրավական խնդրին:

ՀՀ Սահմանադրության 60-րդ հոդվածն ամրագրում է յուրաքանչյուրի՝ օրենքին համապատասխան սահմանված հարկեր, տուրքեր մուծելու, պետական կամ համայնքային բյուջե մուտքագրվող պարտադիր այլ վճարումներ կատարելու պարտականությունը:

«Օրենքին համապատասխան սահմանված» հասկացությունը բովանդակում է հարկերի, տուրքերի՝ բացառապես օրենքով սահմանված լինելու սահմանադրական պահանջ, որպիսի պահանջից բխում է, որ հարկերը, տուրքերը համարվում են սահմանված, եթե օրենքով սահմանվել են դրանց բաղկացությունը կազմող էական տարրերը: Ընդ որում, այդ տարրերի՝ օրենքով պարտադիր ամրագրված լինելը դիտվում է որպես այս կամ այն հարկատեսակի էական պայման և այդ հարկատեսակի մասով պարտավորության առաջադրման հիմք:

Սահմանադրական այս Նորմին համահունչ՝ իրավահարաբերության ծագման պահին գործող ՀՀ հարկային օրենսգրքի (այսուհետ՝ Նաև՝ Օրենսգիրք) 9-րդ հոդվածով սահմանված են հարկի և վճարի սահմանման ընդհանուր պայմանները: Համաձայն նշված հոդվածի 1-ին մասի՝ հարկը և վճարը համարվում են սահմանված միայն այն դեպքում, երբ սահմանված են հետևյալ տարրերը, բացառությամբ Նույն հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված դեպքերի.

- 1) հարկ վճարողների շրջանակը.
- 2) հարկման օբյեկտը.
- 3) հարկման բազան.
- 4) հարկի դրույքաչափը.
- 5) հարկի հաշվարկման կարգը.
- 6) հարկի վճարման կարգը և ժամկետները:

Նշված տարրերից յուրաքանչյուրի ընդհանուր բովանդակությունը բացահայտված է ՀՀ հարկային օրենսգրքի համապատասխանաբար 10-12-րդ, 14-րդ և 18-րդ հոդվածներում. այդ տարրերից յուրաքանչյուրն ունի Նաև իր կոնկրետ բովանդակությունը՝ պայմանավորված ՀՀ հարկային օրենսգրքով սահմանված կոնկրետ հարկատեսակի բնույթով ու առանձնահատկությամբ:

Օրենսգրքով սահմանված պետական հարկի տեսակներից է եկամտային հարկը, որը, համաձայն ՀՀ հարկային օրենսգրքի 139-րդ հոդվածի 1-ին մասի, «... Օրենսգրքի 141-րդ հոդվածով սահմանված հարկման օբյեկտի համար Օրենսգրքով սահմանված կարգով, չափով

և ժամկետներում պետական բյուջե վճարվող պետական հարկ է»:

ՀՀ հարկային օրենսգրքի 140-րդ հոդվածն ամրագրում է եկամտային հարկ վճարող անձանց շրջանակը, այն է՝ ռեզիդենտ և ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձինք, անհատ ձեռնարկատերերը և նոտարները՝ որպես ֆիզիկական անձինք՝ միայն անձնական եկամուտների մասով:

ՀՀ հարկային օրենսգրքի 141-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ եկամտային հարկով հարկման օբյեկտ է համարվում՝

1) ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց համար՝ Հայաստանի Հանրապետության աղբյուրներից և (կամ) Հայաստանի Հանրապետությունից դուրս գտնվող աղբյուրներից ստացվող համախառն եկամուտը, բացառությամբ Հայաստանի Հանրապետությունում հաշվառված անհատ ձեռնարկատերերի և նոտարների ձեռնարկատիրական եկամուտների:

2) ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց համար՝ Հայաստանի Հանրապետության աղբյուրներից ստացվող համախառն եկամուտը, բացառությամբ մշտական հաստատության միջոցով Հայաստանի Հանրապետությունում գործունեություն իրականացնող և (կամ) մշտական հաստատության միջոցով Հայաստանի Հանրապետության աղբյուրներից եկամուտ ստացող ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց մշտական հաստատությանը վերագրվող եկամուտների, ինչպես նաև արտաքին տնտեսական գործունեությունից ստացվող եկամուտների: Սույն կետի կիրառության իմաստով՝ արտաքին տնտեսական գործունեությունն ընդունվում է Օրենսգրքի 108-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետով սահմանված նշանակությամբ:

ՀՀ հարկային օրենսգրքի 143-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «եկամտային հարկով հարկման բազա է համարվում՝

1) ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց համար՝ հարկվող եկամուտը, որը որոշվում է որպես Օրենսգրքի 141-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով սահմանված համախառն եկամտի և Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածով սահմանված նվազեցվող եկամուտների դրական տարբերություն:

2) ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց համար՝ հարկվող եկամուտը, որը որոշվում է որպես Օրենսգրքի 141-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետով սահմանված համախառն եկամտի և Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածով սահմանված նվազեցվող եկամուտների դրական տարբերություն»:

«Համախառն եկամուտ» հասկացության բովանդակությունը բացահայտված է ՀՀ հարկային օրենսգրքի 4-րդ հոդվածի 1-ին մասի 27-րդ կետում, այն է՝ համախառն եկամուտը հաշվետու ժամանակաշրջանում ստացված կամ ստացման ենթակա Օրենսգրքով սահմանված եկամուտների հանրագումարն է:

Այսպիսով, Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ Օրենսգրքի 6-րդ հոդվածով սահմանված պետական հարկի տեսակներից է եկամտային հարկը: Վերջինիս հիմնական տարրերից են.

- եկամտային հարկ վճարողները՝ ռեզիդենտ և ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձինք, անհատ ձեռնարկատերերը և նոտարները՝ որպես ֆիզիկական անձինք (Օրենսգրքի 24-25-րդ հոդվածներ),

- եկամտային հարկով հարկման օբյեկտը՝ Հայաստանի Հանրապետության աղբյուրներից և (կամ) Հայաստանի Հանրապետությունից դուրս գտնվող աղբյուրներից ստացվող համախառն եկամուտը,

- եկամտային հարկով հարկման բազան՝ Օրենսգրքով սահմանված համախառն եկամտի և նվազեցվող եկամուտների դրական տարբերությունը,

- եկամտային հարկի դրույքաչափերը՝ Օրենսգրքի 150-րդ հոդվածով եկամտի առանձին տեսակների համար նախատեսված տոկոսային մեծություններն են, որոնք կիրառվում են հարկման բազայի նկատմամբ՝ եկամտային հարկի չափը որոշելու համար:

Իրավահարաբերության ծագման պահին գործող խմբագրությամբ Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետը սահմանում է. «Հարկման բազան որոշելու նպատակով նվազեցվող եկամուտներ են համարվում (...) սեփականության իրավունքով իրենց պատկանող գույքի (բացառությամբ ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա համարվող գույքի) օտարումից անհատ ձեռնարկատեր և նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձանցից ստացվող եկամուտները: Սույն կետի կիրառության իմաստով՝

ա. ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա համարվող գույքի օտարում է համարվում անձնական, ընտանեկան կամ տնային օգտագործման գույք (բնակարան, առանձնատուն (այդ թվում՝ անավարտ (կիսակառույց), գյուղատնտեսական նշանակության և բնակավայրերի հող, ավտոտնակ, ավտոմեքենա) նույն տեսակի գույքի՝ տարվա ընթացքում երկրորդ և ավելի թվով օտարումը, եթե դրանց և՛ ձեռքբերումը, և՛ օտարումը տեղի է ունեցել մեկ տարվա ընթացքում,

բ. ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա համարվող գույքի օտարում է համարվում արտադրական, այլ առևտրային և հասարակական նշանակության գույքի, ներառյալ՝ շենքերի, շինությունների (այդ թվում՝ անավարտ (կիսակառույց), արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության հողերի կամ գույքի սեփականությունում անձին պատկանող բաժնեմասի օտարումը, (...)»:

Վերոգրյալից հետևում է, որ եկամտային հարկը ՀՀ պետական բյուջե վճարվող հարկ է, որը վճարելու պարտականությունը ծագում է ռեզիդենտ և ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց մոտ Օրենսգրքի 141-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված համախառն եկամտի և Օրենսգրքի 147-

րդ հողվածով սահմանված նվազեցվող եկամուտների դրական տարբերության առկայության դեպքում՝ գոյացած հարկման բազայի նկատմամբ համապատասխան դրույքաչափի կիրառման միջոցով: Այլ կերպ՝ հարկման բազան որոշելու գործընթացում համախառն եկամտից նվազեցվող եկամուտները, որոնց սպառիչ ցանկը սահմանված է Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասով, հարկվող եկամուտ չեն հանդիսանում: Անդրադառնալով Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի բովանդակությանը, ՀՀ վճարելի դատարանը փաստել է, որ սեփականության իրավունքով անձին պատկանող գույքի օտարումից անհատ ձեռնարկատեր և նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձանցից ստացվող եկամուտները եկամտային հարկով հարկման ենթակա չեն, բացառությամբ ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա համարվող գույքի օտարումից ստացվող եկամուտների, որպիսի գույքի բովանդակությունը հստակեցված է Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի «ա» և «բ» ենթակետերում: Այսինքն՝ անհատ ձեռնարկատեր և նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձը կրում է Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի «ա» և «բ» ենթակետերում նշված ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա համարվող գույքի օտարումից ստացվող եկամտից եկամտային հարկ վճարելու պարտականություն (*տե՛ս, Գուրգեն Դումանյանն ընդդեմ ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի թիվ ՎԴ/3148/05/19 վարչական գործով ՀՀ վճարելի դատարանի 01.12.2023 թվականի որոշումը*):

Ընդհանուր կանոնի համաձայն՝ եկամտային հարկով հարկման ենթակա չեն բնակարանի, առանձնատան, գյուղատնտեսական նշանակության և բնակավայրերի հողերի, ավտոմեքենայի, ավտոտնակի օտարումից ստացվող եկամուտները: Բնակարանը, առանձնատունը, գյուղատնտեսական նշանակության և բնակավայրերի հողերը, ավտոմեքենան, ավտոտնակը դիտարկվում են որպես ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա գույք, և ըստ այդմ՝ նաև դրանց օտարումից ստացվող եկամուտը ենթակա է եկամտային հարկով հարկման, եթե միայն նշված գույքի օտարումը հարկային տարվա ընթացքում նույն տեսակի գույքի երկրորդ կամ ավելի թվով օտարումն է, և այդ նույն տեսակի գույքերի (առաջին, երկրորդ կամ ավելի թվով) և ձեռքբերումը, և օտարումը տեղի են ունեցել նույն հարկային տարվա ընթացքում (Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի «ա» ենթակետ):

ՀՀ վճարելի դատարանն արձանագրել է, որ Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի «բ» ենթակետին համապատասխան՝ եկամտային հարկով հարկման ենթակա է.

- արտադրական, այլ առևտրային և հասարակական նշանակության գույքի, ներառյալ՝ շենքերի, շինությունների (այդ թվում՝ անավարտ (կիսակառույց) օտարումից ստացվող եկամուտը,

- արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության հողերի օտարումից ստացվող եկամուտը,

- վերը նշված գույքի սեփականությունում անձին պատկանող բաժնեմասի օտարումից ստացվող եկամուտը:

Այսպիսով, անհատ ձեռնարկատեր և նոտար չհանդիսացող ֆիզիկական անձը կրում է մինչև հաշվետու ժամանակաշրջանին հաջորդող հարկային տարվա ապրիլի 20-ը եկամտային հաշվարկ ներկայացնելու և 10% դրույքաչափով եկամտային հարկն ինքնուրույնաբար հաշվարկելու ու վճարելու պարտականություն, եթե հաշվետու ժամանակաշրջանում կատարել է Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի «բ» ենթակետով նախատեսված վերը նշված որևէ անշարժ գույքի օտարում՝ հարկման օբյեկտ հանդիսացող գործարք (*տե՛ս, Գուրգեն Դումանյանն ընդդեմ ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի թիվ ՎԴ/3148/05/19 վարչական գործով ՀՀ վճարելի դատարանի 01.12.2023 թվականի որոշումը*):

Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի «ա» և «բ» ենթակետերի բովանդակության համեմատական վերլուծության արդյունքում Վճարելի դատարանն արձանագրում է, որ եթե «ա» ենթակետում խոսքը վերաբերում է գյուղատնտեսական և բնակավայրերի նշանակության հողերին, ապա «բ» ենթակետում խոսքը վերաբերում է արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության հողերին: Այսինքն՝ օրենսդիրը տարբերակված մոտեցում է դրսևորել տարբեր նշանակության հողերի առնչությամբ, որպիսի մոտեցումը հանգում է հետևյալին. եթե արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության հողերն ինքնին՝ իրենց նշանակությամբ պայմանավորված, համարվում են ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա գույք, և դրանց օտարումից ստացված եկամուտը ենթակա է եկամտային հարկով հարկման, ապա գյուղատնտեսական նշանակության և բնակավայրերի հողերը ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա գույք են դիտարկվում, և ըստ այդմ՝ դրանց օտարումից ստացված եկամուտները ենթակա են եկամտային հարկով հարկման, եթե բավարարված են Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի «ա» ենթակետով նախատեսված պայմանները, այսինքն՝ առկա է նույն հարկային տարվա ընթացքում գյուղատնտեսական նշանակության կամ բնակավայրերի հողերի երկրորդ կամ ավելի թվով օտարման դեպքը, և այդ նույն նշանակության հողերի (առաջին, երկրորդ կամ ավելի թվով) և ձեռքբերումը, և օտարումը տեղի են ունեցել նույն հարկային տարվա ընթացքում:

ՀՀ հողային օրենսգրքի 2-րդ հոդվածի 1-ին մասի 4-րդ կետի համաձայն՝ հողային ֆոնդը դասակարգվում է ըստ նպատակային նշանակության, հողատեսքերի և գործառնական նշանակության:

Նույն օրենսգրքի 6-րդ հոդվածը սահմանում է. «1. Հայաստանի Հանրապետության հողային ֆոնդը, ըստ նպատակային նշանակության (կատեգորիաների), դասակարգվում է՝

- 1) գյուղատնտեսական նշանակության.
- 2) բնակավայրերի.
- 3) արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության.
- 4) էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմունալ ենթակառուցվածքների օբյեկտների.
- 5) հատուկ պահպանվող տարածքների.
- 6) հատուկ նշանակության.
- 7) անտառային.
- 8) ջրային.
- 9) պահուստային հողերի:

2. Յուրաքանչյուր նպատակային նշանակության հող, ըստ օգտագործման բնույթի, դասակարգվում է հողատեսքերի կամ գործառնական նշանակության հողերի»:

ՀՀ հողային օրենսգրքի 7-րդ հոդվածը սահմանում է. «1. Հողերի նպատակային նշանակությունը որոշակի նպատակների համար հողերի օգտագործման և շահագործման պայմանների, հատկանիշների և առանձնահատկությունների համալիրն է:

... 4. Հողամասի գործառնական նշանակությունը նորմատիվ իրավական ակտերով, քաղաքաշինական ու հողաշինարարական փաստաթղթերով ամրագրված ֆիզիկական, որակական և նորմատիվային հատկանիշների համալիրն է, որը ներառում է հողամասի թույլատրված օգտագործումների և դրանց փոփոխությունների շրջանակը»:

ՀՀ հողային օրենսգրքի 10-րդ հոդվածը սահմանում է. «1. Բնակավայրերի հողեր են համարվում բնակավայրերի զարգացման, կենսագործունեության համար բարենպաստ միջավայրի ստեղծման, կառուցապատման, բարեկարգման համար նախատեսված հողերը:

2. Բնակավայրերի հողերը, ըստ գործառնական նշանակության, դասակարգվում են՝

- 1) բնակելի կառուցապատման.
- 2) հասարակական կառուցապատման.
- 3) խառը կառուցապատման.
- 4) ընդհանուր օգտագործման հողերի.
- 5) այլ հողերի...»:

Նույն օրենսգրքի 13-րդ հոդվածի 1-ին մասը սահմանում է. «1. Արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության հողեր են համարվում արդյունաբերական, գյուղատնտեսական արտադրության, տեխնոլոգիական սարքավորումների շահագործման պայմաններ ապահովող, պահեստարանների համար նախատեսված շենքերի ու շինությունների կառուցման ու սպասարկման, ինչպես նաև ընդերքի օգտագործման համար տրամադրված կամ նախատեսված հողամասերը:

Արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության օբյեկտների հողերը, ըստ գործառնական նշանակության, դասակարգվում են՝

- 1) արդյունաբերական օբյեկտների.
- 2) գյուղատնտեսական արտադրական օբյեկտների.
- 3) պահեստարանների.
- 4) ընդերքի օգտագործման համար տրամադրված հողամասերի»:

Իրավահարաբերության ծագման պահին գործած ՀՀ կառավարության 29.06.2017 թվականի «Շինությունների նպատակային նշանակության դասակարգման ցանկը հաստատելու մասին» թիվ 757-Ն որոշման (ուժը կորցրել է 20.04.2021 թվականին) 1-ին կետի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետության տարածքում շենքերը, շինությունները դասակարգվում են բնակելի, հասարակական և արտադրական նպատակային նշանակության:

Հաշվի առնելով, որ վերը նշված կարգավորումներին համապատասխան՝ հողերի դասակարգումը՝ գյուղատնտեսական նշանակության հողերի, բնակավայրերի հողերի, արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության հողերի, կատարված է ըստ դրանց նպատակային նշանակության, շենքերի ու շինությունների դասակարգումը՝ բնակելի, հասարակական և արտադրական նշանակության, ևս կատարված է ըստ դրանց նպատակային նշանակության՝ Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ ՀՀ հարկային օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 16-րդ կետի «ա» և «բ» ենթակետերում հողերը, շենքերն ու շինությունները ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա դիտարկելու տեսանկյունից օրենսդիրը կարևորել է դրանց նպատակային նշանակությունը, այսինքն՝ չափանիշ է ընտրվել դրանց նպատակային նշանակությունը:

Այսպիսով՝ վերը նշված իրավակարգավորումներին համապատասխան՝ Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ բնակավայրերի հողերը՝ անկախ դրանց գործառնական նշանակությունից (բնակելի կառուցապատման, հասարակական կառուցապատման, խառը կառուցապատման, ընդհանուր օգտագործման հողեր) ինքնին ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա չեն՝ ի տարբերություն արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության հողերի: Բնակավայրերի հողերի օտարումը՝ անկախ դրանց գործառնական նշանակությունից, դիտարկվում է որպես ձեռնարկատիրական գործունեության առարկայի օտարում, եթե միայն տվյալ օտարումը նույն հարկային տարվա ընթացքում բնակավայրերի հողերի երկրորդ կամ ավելի թվով օտարումն է, և այդ բնակավայրերի հողերի (առաջին, երկրորդ կամ ավելի թվով) և ձեռքբերումը, և օտարումը տեղի են ունեցել նույն հարկային տարվա ընթացքում:

Վճռաբեկ դատարանն անհրաժեշտ է համարում ընդգծել, որ նշվածը վերաբերում է միայն այն դեպքին, երբ բնակավայրերի նպատակային նշանակությամբ օտարվող հողամասը

ծանրաբեռնված չէ ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա համարվող շենքով, շինությամբ, այն է՝ արտադրական, այլ առևտրային և հասարակական նշանակության շենքով, շինությամբ: Այլ է իրավիճակը, երբ նշված նպատակային նշանակությամբ օտարվող հողամասը ծանրաբեռնված է Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի «բ» ենթակետի իմաստով ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա համարվող շենքով, շինությամբ:

Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի իրավակարգավորումների հիմքում ընկած է օրենսդրի այն որոշակի մոտեցումը, որ անշարժ գույքի օտարումից ստացվող եկամուտը հարկման բազան որոշելու նպատակով նվազեցվող եկամուտ դիտելու նախապայմանն այդ գույքի ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա չհանդիսանալն է: Ելնելով նշված կանխադրույթից՝ Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ շինությամբ ծանրաբեռնված հողամասի օտարումից ստացվող եկամուտն իբրև հարկվող եկամուտ կամ նվազեցում տարբերակելու համար ելակետային է հողամասի վրա գտնվող շենքի, շինության նպատակային նշանակությունը, քանի որ շենքը, շինությունը, հողամասի հետ կազմելով մեկ ընդհանուր անբաժանելի գույքային միավոր, կանխորոշում է դրա ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա հանդիսանալու (չհանդիսանալու) հանգամանքը:

Այսպիսով՝ Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ **Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի իմաստով ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա համարվող շենքով, շինությամբ, այն է՝ արտադրական, այլ առևտրային և հասարակական նպատակային նշանակությամբ շենքով, շինությամբ ծանրաբեռնված հողամասը՝ անկախ վերջինիս նպատակային նշանակությունից, պայմանավորված դրա վրա գտնվող շենքի, շինության ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա համարվելու հանգամանքով, հարկ է դիտարկել որպես ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա, որպիսի պայմաններում նշված նպատակային նշանակությամբ շենքով, շինությամբ ծանրաբեռնված հողամասի և շենք, շինության՝ որպես մեկ ընդհանուր անբաժանելի գույքային միավորի օտարումն անհրաժեշտ է դիտարկել որպես եկամտային հարկով հարկման ենթակա գույքի օտարում:**

Վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշման կիրառումը սույն գործի փաստերի նկատմամբ.

Դիմելով դատարան՝ Հայիկ Թորոսյանը և Սոֆյա Թորոսյանը հիմնական պահանջով խնդրել են վերացնել Կոմիտեի իրավաբանական վարչության պետի 20.05.2020 թվականի չկատարված հարկային պարտավորությունները գանձելու մասին թիվ 1900-Ա որոշումը:

Դատարանը 08.02.2022 թվականի վճռով հայցը մերժել է՝ պատճառաբանելով, որ «օտարված հողամասը թեև բնակավայրերի հողամաս է, սակայն գործառնական նշանակությամբ բնակելի չէ, այլ ունի հասարակական նշանակություն, քանի որ առկա է հասարակական նշանակությամբ շինություն, և հողամասի օգտագործման նպատակն է «Շինությունների զբաղեցրածի համար», հետևաբար, հողամասի օտարումը ևս չէ հարկային օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի «բ» ենթակետի իմաստով համարվում է ձեռնարկատիրական գործունեության առարկայի օտարում»: Արդյունքում, Դատարանը ձգարհանգել է, որ հայցվորներն օտարել են ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա գույք:

Վերաքննիչ դատարանի 11.04.2023 թվականի որոշմամբ Հայիկ Թորոսյանի և Սոֆյա Թորոսյանի վերաքննիչ բողոքը բավարարվել է՝ Դատարանի 08.02.2022 թվականի վճիռը բեկանվել և փոփոխվել է՝ հայցը բավարարվել է: Վերաքննիչ դատարանը, Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի «ա» և «բ» ենթակետերում հողերի մասով օգտագործվող եզրույթները համադրելով չէ հողային օրենսգրքում օգտագործվող հասկացությունների ու սահմանումների հետ, գտել է, որ Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի «ա» և «բ» ենթակետերում հողերի տարբերակումը օրենսդրող պայմանավորել է հողերի՝ չէ հողային օրենսգրքով նախատեսված նպատակային նշանակությամբ՝ այդ տարբերակումը չկապելով հողերի գործառնական նշանակության հետ, և արձանագրել է, որ ըստ նպատակային նշանակության՝ բնակավայրերի հողը նախատեսվել է նշված կետի «ա» ենթակետում: Բացի այդ, Վերաքննիչ դատարանը գտել է, որ «ըստ նպատակային նշանակության՝ բնակավայրերի հողերի՝ ըստ գործառնական նշանակության հասարակական կառուցապատման դասակարգված լինելու հանգամանքը չի կարող հանգեցնել այնպիսի իրավաչափ հետևության, որ այդ հողերը համարվում են հասարակական նշանակության գույք, քանի որ բնակավայրերի հողերի՝ ըստ գործառնական նշանակության հասարակական կառուցապատման հողեր լինելը ոչ թե հանգեցնում է այդ հողերի հասարակական նշանակության գույք հանդիսանալուն, այլ դրանով պայմանավորվում է, թե ինչ նշանակության շենքերի կամ շինությունների կառուցման և սպասարկման համար են տրամադրված կամ նախատեսված այդ հողերը, այսինքն՝ տվյալ դեպքում հասարակական նշանակության գույք կարող են համարվել ոչ թե ըստ նպատակային նշանակության՝ բնակավայրերի, իսկ ըստ գործառնական նշանակության՝ հասարակական կառուցապատման հողերը, այլ դրանց վրա կառուցված կամ հետագայում կառուցվելիք շենքերը կամ շինությունները»:

Վճռաբեկ դատարանը, գնահատելով Վերաքննիչ դատարանի վերլուծությունների հիմնավորվածությունը, գտնում է, որ դրանք հիմնավոր չեն հետևյալ պատճառաբանությամբ.

Սույն դեպքում Հայիկ Հայկազի Թորոսյանի և Սոֆյա Իվանի Թորոսյանի և Հարություն Օսիկի Մարտիրոսյանի միջև 05.03.2018 թվականին կնքված առուվաճառքի պայմանագրի

համաձայն՝ Հայիկ Հայկազի Թորոսյանը և Սոֆյա Իվանի Թորոսյանն օտարել են սեփականության իրավունքով իրենց պատկանող ք. Երևան, Շենգավիթ համայնք, Եղ. Թադևոսյան փողոցի թիվ 12/20 շինություն հասցեում գտնվող անշարժ գույքը՝ բաղկացած 754.0քմ մակերեսով հողամասից և 138.0քմ տարածքից: Պայմանագրի հիման վրա կատարված սեփականության իրավունքի պետական գրանցման թիվ 2175215 վկայականի համաձայն՝ օտարվող հողամասի նպատակային նշանակությունը բնակավայրերի է, իսկ շինության նպատակային նշանակությունը՝ հասարակական:

Կոմիտեի իրավաբանական վարչության պետը 20.05.2020 թվականի «Չկատարված հարկային պարտավորությունները գանձելու մասին» թիվ 1900-Ա որոշմամբ Հայիկ Թորոսյանին և Սոֆյա Թորոսյանին առաջադրել է համապարտությամբ գանձման ենթակա 4.313.126 ՀՀ դրամ գումարի չափով պարտավորություն: Պարտավորությունն առաջադրվել է Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի «բ» ենթակետի հիմքով:

Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ Վերաքննիչ դատարանի դիրքորոշումներն ընդունելի են միայն այն դեպքի համար, երբ բնակավայրերի նպատակային նշանակություն ունեցող օտարվող հողամասը ծանրաբեռնված չէ որևէ շենքով, շինությամբ, այսինքն՝ օտարման առարկան միայն հողամասն է: Մինչդեռ, սույն դեպքում Վերաքննիչ դատարանն անտեսել է, որ գործի փաստերի համաձայն՝ օտարվել է բնակավայրերի նպատակային նշանակության հողամաս, որը, սակայն, ծանրաբեռնված է հասարակական նշանակության շինությամբ:

Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ օտարված գույքային միավորի կազմի մեջ մտնող շինությունը, ունենալով հասարակական նպատակային նշանակություն, Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի «բ» ենթակետին համապատասխան համարվում է ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա, և ըստ այդմ դրա օտարումից ստացված եկամուտը ենթակա է եկամտային հարկով հարկման: Միևնույն ժամանակ արձանագրելով, որ թեև այդ շինությամբ ծանրաբեռնված հողամասն իր նպատակային նշանակությամբ բնակավայրերի հող է, այնուամենայնիվ, վերն արտահայտված դիրքորոշումներին համապատասխան Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ մեկ ընդհանուր գույքային միավոր կազմող՝ 754.0քմ մակերեսով հողամասից և 138.0քմ տարածքից բաղկացած անշարժ գույքը, պայմանավորված շինության հասարակական նպատակային նշանակություն ունենալու հանգամանքով, ևս պետք է դիտարկվի որպես ձեռնարկատիրական գործունեության առարկա, որպիսի պայմաններում այդ գույքային միավորի օտարումից ստացված եկամուտը ենթակա է եկամտային հարկով հարկման:

Վերոհիշյալի հիման վրա Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ Վերաքննիչ դատարանը սխալ եզրահանգման է եկել հայցի բավարարման ենթակա լինելու վերաբերյալ:

Միևնույն ժամանակ անհիմն համարելով Դատարանի դատողությունները՝ Օրենսգրքի 147-րդ հոդվածի 1-ին մասի 16-րդ կետի «ա» և «բ» ենթակետերի նպատակի համար հողերի տարբերակումն ըստ իրենց գործառնական նշանակության կատարելու վերաբերյալ՝ Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ Դատարանը, այնուամենայնիվ, եկել է Հայիկ Թորոսյանի և Սոֆյա Թորոսյանի ներկայացրած հայցի մերժման ենթակա լինելու վերաբերյալ իրավաչափ եզրահանգման:

Այսպիսով, սույն վճռաբեկ բողոքի հիմքի առկայությունը Վճռաբեկ դատարանը համարում է բավարար՝ ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 150-151-րդ և 163-րդ հոդվածների ուժով Վերաքննիչ դատարանի որոշումը բեկանելու համար:

Միաժամանակ Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ սույն գործով անհրաժեշտ է կիրառել ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 169-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետով սահմանված՝ ստորադաս դատարանի դատական ակտին օրինական ուժ տալու Վճռաբեկ դատարանի լիազորությունը՝ հետևյալ հիմնավորմամբ.

«Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի (այսուհետ՝ Կոնվենցիա) 6-րդ հոդվածի համաձայն՝ յուրաքանչյուր ոք ունի ողջամիտ ժամկետում իր գործի քննության իրավունք: Սույն գործով վեճի լուծումն Էական նշանակություն ունի գործին մասնակցող անձանց համար: Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ գործը ողջամիտ ժամկետում քննելը Կոնվենցիայի նույն հոդվածով ամրագրված՝ անձի արդար դատաքննության իրավունքի տարր է: Հետևաբար գործի անհարկի ձգձգումները վտանգ են պարունակում նշված իրավունքի խախտման տեսանկյունից: Տվյալ դեպքում Վճռաբեկ դատարանի կողմից ստորադաս դատարանի դատական ակտին օրինական ուժ տալը բխում է արդարադատության արդյունավետության շահերից, քանի որ սույն գործով վերջնական դատական ակտ կայացնելու համար նոր հանգամանք հաստատելու անհրաժեշտությունը բացակայում է:

Դատարանի վճռին օրինական ուժ տալիս Վճռաբեկ դատարանը հիմք է ընդունում սույն որոշման պատճառաբանությունները, ինչպես նաև գործի նոր քննության անհրաժեշտության բացակայությունը:

5. Վճռաբեկ դատարանի պատճառաբանությունները և եզրահանգումները դատական ծախսերի բաշխման վերաբերյալ.

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 56-րդ հոդվածի համաձայն՝ դատական ծախսերը կազմված են պետական տուրքից և գործի քննության հետ կապված այլ ծախսերից:

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 60-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ կողմը, որի դեմ կայացվել է վճիռ, կամ որի բողոքը մերժվել է, կրում է Հայաստանի Հանրապետության դատական դեպարտամենտի՝ վկաներին և փորձագետներին վճարած գումարների հատուցման պարտականությունը, ինչպես նաև մյուս կողմի կրած դատական ծախսերի հատուցման պարտականությունը այն ծավալով, ինչ ծավալով դրանք անհրաժեշտ են եղել դատական պաշտպանության իրավունքի արդյունավետ իրականացման համար: Դատական պաշտպանության այն միջոցի հետ կապված ծախսերը, որ իր նպատակին չի ծառայել, դրվում են այդ միջոցն օգտագործած կողմի վրա, անգամ եթե վճիռը կայացվել է այդ կողմի օգտին:

Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ Կոմիտեն վճռաբեկ բողոքի համար վճարել է 20.000 ՀՀ դրամ պետական տուրք: Քանի որ վճռաբեկ բողոքը ենթակա է բավարարման, Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ Կոմիտեի կողմից վճռաբեկ բողոքի համար նախապես վճարված պետական տուրքի գումարը ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 60-րդ հոդվածի հիմքով ենթակա է հատուցման Հայիկ Թորոսյանի և Սոֆյա Թորոսյանի կողմից:

Ելնելով վերոգրյալից և ղեկավարվելով ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 169-171-րդ հոդվածներով, 172-րդ հոդվածի 1-ին մասով՝ Վճռաբեկ դատարանը

Ո Ր Ո Շ Ե Ց

1. Վճռաբեկ բողոքը բավարարել մասնակիորեն: Բեկանել ՀՀ վերաքննիչ վարչական դատարանի 11.04.2023 թվականի որոշումը և օրինական ուժ տալ ՀՀ վարչական դատարանի 08.02.2022 թվականի վճիռն՝ սույն որոշման պատճառաբանություններով:

2. Հայիկ Թորոսյանից և Սոֆյա Թորոսյանից հօգուտ ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի բռնագանձել 20.000 ՀՀ դրամ՝ որպես վճռաբեկ բողոքի համար նախապես վճարված պետական տուրքի գումար:

3. Որոշումն օրինական ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից, վերջնական է և բողոքարկման ենթակա չէ:

**Նախագահող
Չեկուցող**

**Հ. Բեդեյան
Լ. Հակոբյան
Ա. Թովմասյան
Ռ. Հակոբյան
Ք. Մկոյան**

Պաշտոնական հրապարակման օրը՝ 26 հուլիսի 2024 թվական: